

Najstarejša Grosupeljčanka imela stoti rojstni dan

V ponedeljek, 23. septembra ob 14. uri so se v jedilnici Doma starejših občanov v Grosupljem zbrali stanovalci in delavci doma, nastopajoči in vsi povabljeni. Gospa ROZALIJA LENIČ je prišla med njih v spremstvu negovalke. Belih las, drobna, je pristopila k zbrani družbi z nasmehom.

Ženski pevski zbor iz doma pod vodstvom Karla Puša, ki je Rozaliji ob njenem osebnem prazniku napisal in posvetil tudi pesem.

Rozalija Lenič je prejela mnogo čestitk, saj je praznovala svoj stoti rojstni dan.

Njena življenjska pot se je začela na Zavrhu pri Sp. Slivnici. Družina Lenič za tiste čase ni bila številna. Stela je pet članov. Oče Tone, mama Ana in trije otroci: Ludvik, Rozi in Manca. Živeli so na gradu Zavrhu, ki je bil last barona Ludvika Lazarinija. Baron je očeta zaposlil kot oskrbnika dela posestva, ki je pripadel boštanj-skemu gradu, predvsem gozda.

Brat in sestra sta odšla od doma, Rozi pa je ostala doma. Že kot otrok je z očetom rada hodila po baronovem gozdu. Oče je bil zelo vzoren oskrbnik in je iz gozda odpodil vse, ki bi utegnili povzročiti škodo. Rozi, ki je veliko časa preživela z očetom, je tako že od malega vedela za vse gozdne poti in stezice ter je vedela in poznala vse mejnike obsežnega lazarinškega gozda.

Kot mlado dekle je hodila tudi na boštanski grad, kjer je pomagala v kuhinji, pri pospravljanju gradu, včasih pa je tudi varovala otroke. Pri grajski šivilji se je učila šivanja in je šila veliko oblek za okoličane.

Leta 1921 se ji je rodil nezakonski sin Leopold. V tem času se je Rozi kot nezakonska mati zelo težko znašla.

Leta 1939 ji je umrl oče. Tedaj je ostala edina, ki je vedela za meje boštanskega gozda, niti sam baron ni vedel zanje.

Z začetkom 2. svetovne vojne se je v življenju Rozalije Lenič marsikaj spremenilo. Sina so mobilizirali v partizane. Rozi je šele ob koncu vojne izvedela, da je v partizanih padel že prvi teden. Ta vest jo je močno prizadela.

Decembra meseca leta 1942 je baron Lazarini skupaj z družino in vso premoženje zbežal v Avstrijo. Tam še danes živijo njegovi otroci z družinami.

Tudi sam baron je doživel lepo starost in je bil z Rozi v stiku še do nedavnega.

Leta 1945 je bilo premoženje Lazarinov nacionalizirano in Rozalija Lenič se je z Zavrha preselila k bratu na Sp. Slivnico. Brat si je ob njeni pomoči sezidal svojo hišo. Zato ji je obljubil stanovanje do smrti, toda njegova žena ji je po njegovi smrti v oporoki to stanovanje odrekla. Kljub temu sta s svakinjo še nekaj let živeli skupaj.

Rozalija Lenič je še po vojni kazala meje gozdov, za katere je vedela le ona. Še vedno je bila tihi skrbnik nekoč baronovega, sedaj podržavljenega gozda, čeprav nikoli ni bila uradno zaposlena na gozdni upravi.

Leta 1984 je za nekaj mesecev s Sp. Slivnice odšla živeti k nečaku v Podpeč, od tam pa je odšla v Dom starejših občanov, ki je tega leta odprl vrata prvim stanovalcem.

To je bil velik dan za grosupeljski dom starejših občanov. Svojo najstarejšo stanovalko so počastili s prisrčno slovesnostjo, ki se je najbolj veselila prav ginjena jubilančka.

In tako je bilo pred pol stoletja na Kopanju na obhajilni slovesnosti; veliki fant, za glavo večji od matere Rozalije, je Polde, ki je kmalu za tem padel v partizanih.

**Gradbeno podjetje Grosuplje
GOSTINSKO TURISTIČNI PROGRAM
Topniška 33, Ljubljana**

ODDAJA POSLOVNI PROSTOR

v Grosupljem, Tovarniška 1 – v pritl. delavskega doma. Površina je 219,09 m², prostori so primerni za trgovino, obrt ali katero drugo mirno dejavnost. Podrobnejše informacije o najemu dobite po telefonu 061/327-374 int. 27.

Lesnina Mizarstvo Grosuplje, podjetje za izdelavo notranje opreme, p.o.

Cesta na Krko 38, vabi k sodelovanju strokovnjaka s področja lesarstva za vodenje podjetja. Če ste ing. ali dipl. ing. lesarstva, iniciativen in dinamičen strokovnjak z nekaj letnimi delovnimi izkušnjami, tudi na področju komercialne in organizacijske sposobnosti, se oglasite na naš naslov ali po telefonu 771-155.

JASMINA SAJKO

PERISKOP

● Našim poslancem se ob tako lepem septembrskem vremenu očitno ni preveč ljubilo žrtvovati celega popoldneva za prvo jesensko skupščinsko sejo, zato jih je za mizo družbenopolitičnega zbora od 25 prišlo sedet samo 17, za mizo zbora združenega dela od 25 celo samo 15 in za mizo zbora krajevnih skupnosti od 25 poslancev samo 17. Pa še ti so se proti koncu osuli, tako da je bilo zaradi nesklepnosti treba zadnjo točko, imenovanje (ali neimenovanje) direktorjev Zavoda za kulturo in Doma starejših občanov prihraniti za naslednjo sejo. Očitno tudi imenovanja direktorjev ne sodijo več med zanimivosti, ki bi priklepale poslansko radovednost. Zbudi jo kvečjemu še kak odstop vlade.

● Nov milijon ali natančneje 1.165.200 dinarjev stanejo vsak mesec občinski proračun naši osnovnošolci, ki se morajo do svoje šole voziti. Ker so naselja v občini raztresena, je že avgusta treba napraviti nadvse zapleteno mrežo avtobusnih prog, da pridejo vsi ob pravem času v šolo. Pa še nvedno je kar nekaj otrok, ki morajo do šole krepko korakati, saj zakon zapoveduje občini, da mora brezplačen prevoz do šole zagotoviti samo tistim osnovnošolcem, ki imajo do šole VEČ kot 4 km. Naši šolarji se vozijo z avtobusi Ljubljanskega potniškega prometa, OŠ Grosuplje in OŠ Stična imata tudi lastna avtobusa s po 32 sedeži, OŠ Stična pa ima še svoj kombibus s 17 sedeži. Otroke z Vina vozijo v šolo v OŠ Škofljica, otroke iz Vodice pa v šolo na Vidmu kar eden od staršev s svojim avtomobilom.

● Izvršni svet občine je postrgal, kar je še zmogel denarja in za Dobropoljce, ki jih je poletni prizadelo neurje, nakazal 180 starih mi-

lijard. Žal pa je prizadetih kmetij toliko, da bo vsaka dobila komaj 2.000 dinarjev. Tudi to je boljše kot nič, pravijo kmetje, zlasti tisti s skromnimi dohodki.

● Dobro, da zadnje čase predsednik IS Franci Ahlin leta po zraku nad našo občino, pravijo Grosupeljčani, češ da tako vsaj šušmarji bežijo pod streho, ko zaslišijo brnenje njegovega letala-zmaja.

● KS Grosuplje je na zadnji skupščinski seji zahtevala odškodnino od občine, ker je Stohan zdaj občinsko, ne več le krajevno odlagališče smeti. Predlagatelj so menili, da bi bilo zato prav, ko bi KS dobila 5 odstotkov smetarine, ki jo pobira Komunalno podjetje – ali pa naj si občina poišče »cenejšo lokacijo«. Potem bodo tam pač vam zaračunavali podobno odškodnino, so pribili drugi poslanci.

● Le čemu sedimo naposlanskih sejah, se je razjezila poslanka Dobrovoljčeva – odgovori občinskih strokovnih služb na naša delegat-ska vprašanja so napisani tako sprenevedavo, da ne povedo nič, medtem pa rastejo na črno taki »džamijski prizidki«, kot ga zdaj lahko »občudujemo« v središču Grosupljega.

● OŠ Grosuplje je protestirala pri občinskem izvršnem svetu in pri grosupeljskem Kinološkem društvu, ker je igrišče pri strelišču ob Grosupeljščici večkrat prostor za pasje šole kot pa za to, da bi se na njem razgibavali šolarji. Kdo bo imel prednost – psi ali otroci, ki pri stari šoli nimajo dovolj velikega igrišča, je prizadeto vprašala poslance v skupščini delegatka šole. Potolažili so jo, da si Kinološko društvo že ureja nov prostor pri gasilskem domu.

VIŠENJSKI POTOPIS

V Kriško vas in nazaj

S težavo si med letošnjim vročim poletjem ujel kakšno osvežitev, kakšen hladnejši dan, urice, ki te zvlčejo v zeleno, ki te vrnejo, od koder si prišel: v naravo. Posrečilo se je.

Hladno dopoldansko nedeljsko sonce je zlatilo Višnjo Goro na hribečku, ko sem krenila po bližnji navkreber. Mimo Viktorja, pritrkovalca, tam so bili zbrani kar pred hišo. Seveda, Anino žegnanje! Tako lepe štruklje so mi ponudili, že to sem imela za dobro znamenje. Za višenjsko šolo sem se izmotala izmed hiš, pa kar trda steza se je začela proti Staremu gradu, pravzaprav ne steza, le sled po zlizanih kamnih in po vodnih drskah. Toda ob tako lepem dnevu te nič ne moti. Če me sreča kakšen pes, ali če spodrsnem? Hitro še bolj navkreber, brž sem našla močno dolgo »kevko«, sedaj je šlo dobro in varno.

Na psa sem se spomnila zaradi pisatelja Jurčiča, ki je v svojo beležnico zapisal pripoved o črnem in belem volku ali psu, ki ju je srečal nekdo, ki je hodil od višenjskega gradu k ljubici v Kriško vas. »V višenjskih hribih l. 1862 zapisal J. J.« sem nekje brala.

Konec strahov, samotna hosta se je začela kmalu rediti, prijazno sonce je božalo položna, mehka tla. Kako začutiš človeško bližino, še nekaj pota med travo in pozdravi stara Pristava – danes par hiš – seveda grajska, tam so stanovali hlapeci in dekle.

Na Pristavi in pod njo počitniške hišice. Ojej... bo še zvela s Kriške planote tista lepa samota? Bohka so gotovo že opustili.

O, še veje samota in Bohek še stoji. Se svež sopk ima.

S »kevko« sva se korajžno napotili v vas, nič ne veš, kje te čaka kakšen potuhnjjen pes. In res, pes tukaj, tam in onodol 17 hiš, skoro vse prenovljene, nobel, skoro ni več sledu stare

Kriške vasi, kakršno smo poznali nekoč. Dolgčas mi je postalo po njej.

Kam?

K Rineževi mami, z njo pa sva se hitro lotili starih časov. Kakor vse naše stare ljudi, sem tudi njo vprašala, če so kaj coprnice prizadejale tod okrog. Kar takoj sem zvedela, da v Kriški vasi coprnice niso imele moči, ker so vaščani kres žgali na križpotjih nad vasjo in pod vasjo, da niso v vas hodile. Pa se je mama razgovorila še o treh »Buhkih«, ki jih je imela nekdanja Kriška vas. Njen brat je bil vprašan v šoli pri verouku, koliko je Bogov in se je tako odrezal: »Trije sa, aden je pr Bremovmu kazuci, aden na Vičov hiš, aden pa u Dolzmu dul.« – Pri prvem Bohku nad vasjo so vsakega mrliča iz vasi »dol djali« in v njegovem imenu je kdo prosil vaščane, naj mu odpustijo, če je koga razžalil. Če je bil visok sneg, je moralo biti osem nosačev mrliča, da so se menjavali. Rineževa mama je pripovedovala, kako so pred 1. majem Marijo nosili v Kriški vasi. Bil je to zelo starinski lesen kip, ko se je razsul, so kupili novega. Nosil ga je vedno najstarejši fant iz vasi od Erjavčeve hiše do cerkve. Dva fantička sta nasila »lampe«, dva »šlajerčke«. Vsi vaščani so šli za njimi, tudi neverni, skupno so molili in peli, še nekaj časa po vojni. Nazadnje je nosil Marijo Martinovčev Janez.

Pa je prišla v hišo še domača hči in še teta in smo imeli cel semenj, bi bilo kaj zapisat. Teta je še vedela povedati o starem beraču, ki je nekdanj šel skozi Kriško vas in je otroke učil Zlati očenaš, spomnila se je, kako so Zgončka klicali, če je katerega vaščana gad pičil, on ga je zagovoril. In kaj vse so še povedale, če si je kdo v vasi roko »našvinu«, je šel skrivaj k drugi hiši, pa je roko izza vrat molil in »špago«, da se njega ni nič videlo, ni se pokazal, ni govoril.

Pa so mu »špago« vzeli in roko prevezali, pa je bilo dobro in niso nič vedeli, kdo je bil. – In še to so razložile, kako je stara mati iz Zagradca pri Grosupljem hodila v Boštanj v graščinski tabor za hlebec kruha na dan, pozimi pa so hodili tja otroci fizol zbirat, da so kaj zaslužili. Lazariniji so bili dobri za male ljudi. Ko je ležal prastari baron na parah, je imel rdečo kapco in rdeče čevlice. In še in še.

Prišlo je slovo s Kržani. Zazelela sem si pešačenje v dolino, oborožena s svobodo in lahkim dnevom. Kmalu pod vasjo sva se srečala z gozdničem. V njem okrašen kažipot za Pristavo, drugi za Kriško vas. Bodo mogle pod lagodno asfaltno preprogo korenine dreves še nekaj časa živeti?

Samotni koraki so mi odmevali v Peščenjak, kraj višenjskih zgodb. Nosilo me je dalje po ravnem in navzdol, kjer so se nekdanji dolenski vozačaji trudili v hrib, tukajšnji domačini pa so jim pomagali s prepregami:

Rinže rine,
Kunštek mora,
Jančar če če,
Alzek pa ne.

Dvej iz Višje Goré

Micka: Al ti vejš, zekaj sa skapal jame glih pred šula?
Pepca: Ne vejš tega? Tam boja zulatú kapal! Zdej pa čakaja, de se bo posvetil.

*

Micka: Ti use vejš, Pep, zekaj sa pa padrli abé agráj na músti pr Fabrk?
Pepca: Vejš, tu pa zetu, k je tukej mejstnu zejmlišče!
Micka: Ja, kaku boja pa ldje čez must hadil?
Pepca: Boja pa plaval, sej je Višna usak dan lejpa!

MIHAELA ZAJC